

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ „ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Лі Вейхуа

УДК 378.147:81(477+510)(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТУДЕНТІВ ЗВО УКРАЇНИ ТА КИТАЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

015 – професійна освіта,
спеціалізація – теорія і методика професійної освіти
Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

_____ / _____ /

Підпис, ініціали та прізвище здобувача

Науковий керівник:
Шехавцова Світлана Олександрівна,
доктор педагогічних наук, професор

Старобільськ – 2021

АНОТАЦІЯ

Лі Вейхуа. Формування лінгвокультурної компетентності студентів ЗВО України та Китаю в умовах глобалізації. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». – Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. – Старобільськ, 2021.

Дисертація є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми формування лінгвокультурної компетентності студентів ЗВО України та Китаю в умовах глобалізації.

У Вступі обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів.

Дисертаційну роботу присвячено проблемі розробки та впровадження педагогічних умов формування лінгвокультурної компетентності студентів ЗВО України та Китаю в умовах глобалізації.

Лінгвокультурна компетентність є інтегративною якістю особистості, яка включає знання, уміння, навички, пов'язані з відбором, засвоєнням, переробкою, трансформацією й використанням у практичній діяльності інформації про лінгвокультуру, про загальні норми, правила й традиції вербального й невербального спілкування в рамках тієї чи іншої лінгвокультури.

Лінгвокультурна компетентність майбутніх фахівців трактується у нашому дослідженні як інтегративна якість, яка відбиває готовність і здатність до взаєморозуміння й взаємодії із представниками іншого лінгвокультурного соціуму на основі оволодіння знаннями про іншу

лінгвокультуру й соціонормативним комунікативним досвідом з метою їх реалізації в різних сферах професійної діяльності в умовах глобалізації.

Структура лінгвокультурної компетентності студентів ЗВО складається з наступних компонентів: мотиваційний, когнітивно-діяльнісний та оціночно-рефлексивний.

Мотиваційний компонент лінгвокультурної компетентності студентів ЗВО України та Китаю передбачає наявність і розвиток в них потреби в оволодінні іноземною мовою та культурою.

У складі *когнітивно-діялісного компонента* ми виділили ключові комунікативні компетенції – мовну, дискурсивну, інтерактивну-мовленнєву. Формування цих компетенцій відповідає вимогам до оволодіння іноземною мовою та культурою студентами немовних спеціальностей.

Оціночно-рефлексивний компонент передбачає наявність у студентів здатності до адекватної оцінки своїх лінгвокультурних знань, комунікативних умінь і професійно-пізнавальних потреб.

У дисертаційному дослідженні розроблено та теоретично обґрунтовано наступні педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності студентів ЗВО України та Китаю:

а) використання методики предметно-мовного інтегрованого навчання з метою активізації процесу опанування студентами іноземної мови та культури;

б) впровадження в освітній процес сучасних інформаційно-комунікативних технологій навчання з метою підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови та культури;

в) організація навчальних комунікативних тренінгів як ефективного засобу формування лінгвокультурної компетентності студентів.

Впровадження в освітній процес ЗВО України та Китаю першої педагогічної умови – використання методики предметно-мовного інтегрованого навчання – сприяло значною мірою підвищенню мотивації як основного механізму активізації процесу навчання іноземним мовам

студентів ЗВО, оскільки їх увага мимовільна втримується на цікавому, новому й змістовному мовному матеріалі.

Професійно-орієнтована тематика занять відповідала пізнавальним потребам студентів і призводила до активного засвоєння нових знань. У них вироблялися вміння контактувати в діловому середовищі нерідною мовою з питань своєї компетенції. При цьому значно підвищувався рівень підготовки студентів з іноземної мови на немовних факультетах, що, у свою чергу, має підвищувати конкурентоспроможність майбутнього фахівця в сучасних умовах глобалізації та жорсткої конкуренції на ринку праці.

Методика предметно-мовного інтегрованого навчання сприяла активізації процесу оволодіння лінгвокультурною компетентністю на основі активної інтеграції іноземної мови із процесом навчання професійно значущими дисциплінам. Студенти, уже маючи уявлення про основні поняття предмета, оскільки він є частиною навчального плану, легше сприймали його іноземною мовою. Це знижувало невпевненість у використанні засобів іноземної мови для передачі змісту й професійної думки.

Друга педагогічна умова у нашому дослідженні була пов'язана із впровадженням в освітній процес ЗВО України та Китаю сучасних інформаційно-комунікативних технологій навчання з метою підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови та культури.

Навчання на основі використання комп'ютерних технологій розвивало аналітичне мислення студентів, їх інтелектуальні й творчі здібності, самостійність у конструюванні власних знань, приводить до формування нового, глобального рівня мислення. ІКТ надали можливість побудови процесу навчання як „діалогу культур”, формували діяльнішу основу навчання, задавали соціокультурний контекст і контекст майбутньої професійної діяльності.

Завдяки своїм унікальним дидактичним властивостям (поряд з розвитком мовленнєвих умінь і формуванням мовних навичок) сучасні

інформаційні й комунікаційні технології допомагали значно полегшити й прискорити процес навчання культурі через мову й навпаки.

Завдяки впровадженню в освітній процес ЗВО України та Китаю третьої педагогічної умови – організація навчальних комунікативних тренінгів як ефективного засобу формування лінгвокультурної компетентності студентів – було розширено поле професійної підготовки студентів, що сприяло оптимізації їх поведінки в конфліктних, проблемних ситуаціях, підвищувало їх стресостійкість і емоційну стабільність, знижувало дискомфорт, непевність, коректувало Я-концепцію кожного учасника, формувало її адекватність.

Використання тренінгової технології й тренінгових завдань і вправ дозволило нам оптимізувати процес навчання: за невелику кількість навчальних аудиторних занять організувати роботу з удосконалювання мовних навичок і лінгвокультурної компетентності у рамках майбутньої професійної діяльності студентів ЗВО України та Китаю.

Варто додати, що навчальний комунікативний міжкультурний тренінг не був єдиною формою організації освітнього процесу у контексті формування лінгвокультурної компетентності студентів ЗВО. Він супроводжувався використанням інших технологій і методів, вибір яких був обумовлений характером навчального матеріалу, специфікою навчального процесу у ЗВО тощо. Тільки у сукупності з найбільш продуктивними формами роботи навчальний комунікативний міжкультурний тренінг виявився корисним і дозволив отримати високі результати за підсумками освоєння студентами навчальних дисциплін в освітньому процесі ЗВО України та Китаю.

Аналіз результатів експериментально-дослідної роботи довів ефективність розроблених та впроваджених в освітній процес ЗВО України та Китаю педагогічних умов формування лінгвокультурної компетентності студентів.

Ключові слова: лінгвокультурна компетентність, заклади вищої освіти України та Китаю, педагогічні умови, методика предметно-мовного інтегрованого навчання, сучасні інформаційно-комунікативні технології навчання, навчальні комунікативні тренінги, освітній процес ЗВО, глобалізація, педагогічний експеримент.

Список публікацій здобувача

1. **Лі Вейхуа.** Методика предметно-мовного інтегрованого навчання у процесі формування лінгвокультурної компетентності студентів ЗВО України та Китаю. *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії». Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору».* № 4. Кн. 2. Том II(84). К.: Гнозис, 2019. С. 247-258.

2. **Лі Вейхуа.** Лінгвокультурна компетентність фахівця в умовах глобалізації як сучасна педагогічна проблема: зміст та структура поняття. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* № 6(329). Ч. II. 2019. С. 193-204. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6\(329\)-2-193-204](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6(329)-2-193-204).

3. **Лі Вейхуа.** Мульти模альна побудова технології штучного інтелекту в сучасному навчанні іноземним мовам. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* № 7(330). 2019. С. 147-155. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-7\(330\)-147-155](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-7(330)-147-155).

4. **Лі Вейхуа.** Навчальні комунікативні міжкультурні тренінги як ефективний засіб формування лінгвокультурної компетентності студентів ЗВО. *Sciences of Europe.* Vol. 4, No. 53 (2020). PP. 36-42. URL: <http://european-science.org/wp-content/uploads/2020/08/VOL-4-No-53-2020-.pdf>.

5. **Ли Вейхуа.** Исследование моделей дистанционного обучения в Интернете в условиях глобализации. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* № 2(333). Ч. I. 2020. С. 128-137.

6. **Лі Вейхуа.** Використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій навчання у процесі формування лінгвокультурної компетентності

студентів ЗВО. Модернізація та сучасні українські та світові наукові дослідження: матеріали міжнародної студентської наукової конференції (Т. 3), 29 травня 2020 рік. Львів, Україна: Молодіжна наукова ліга. С. 15 – 16.

7. **Лі Вейхуа**. Педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності студентів в освітньому процесі ЗВО. Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти (частина I): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 25-26 травня 2020 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2020. – 56 с. С. 16 – 18.

ABSTRACT

Li Weihua. Formation of linguo-cultural competence of students of higher educational establishments of Ukraine and China in conditions of globalization. – Qualification scientific work on the rights of manuscript.

The thesis for the degree of Doctor of Philosophy in Specialty 015 “Professional education (for specialisms)”. – State Institution „Luhansk Taras Shevchenko National University”. – Starobilsk, 2021.

The thesis is a theoretical and experimental study of the problem of formation of linguo-cultural competence of students of higher educational establishments of Ukraine and China in conditions of globalization.

In the **Introduction** the relevance and expediency of the chosen topic are substantiated, the object, subject, purpose, tasks, research methods are formulated, scientific novelty, practical value of work are revealed, information on approbation and implementation of the received results is given.

The dissertation deals with the problem of working out and implementation of pedagogical conditions of the formation of linguo-cultural competence of students of higher educational establishments of Ukraine and China in conditions of globalization.

Linguo-cultural competence is viewed upon as an integrated quality of an individual which includes knowledge, skills and habits connected with the

selection, acquisition, processing, transformation and usage of information about linguo-cultures, about the general standards, rules and traditions of verbal and non-verbal communication within the framework of any linguo-culture in his practical activity.

In our research, linguo-cultural competence of future specialists is treated as an integrative quality that reflects a student's readiness and ability for mutual understanding and interaction with the representatives of another linguo-cultural community on the basis of acquiring knowledge on other linguo-cultures and socio-regulatory communicative experience aimed at its realization in different spheres of their professional activity in conditions of globalization.

The structure of linguo-cultural competence of students of higher educational establishments consists of the following components: motivational, cognitive and activity, evaluative and reflexive ones.

Motivational component of the linguo-cultural competence of students of higher educational establishments of Ukraine and China presupposes the presence and development of their needs to learn foreign languages and cultures.

Within the structure of the cognitive and activity component, we distinguish between the following key communicative competences: linguistic, discursive, speech interactive. The formation of these competences reflects the requirements that are connected with the acquisition of foreign languages and cultures by the students of non-linguistic professions.

The evaluative and reflexive component implies that students are able to adequately assess their own linguo-cultural knowledge, communicative skills and professional and cognitive needs.

In our dissertational research, we have worked out and theoretically substantiated the following pedagogical conditions of the formation of linguo-cultural competence of students of higher educational establishments of Ukraine and China:

a) the use of the methods of content and language integrated learning (CLIL) aimed at activation of the process of students' acquisition of foreign languages and cultures;

b) the implementation into the educational process of modern information and communicative technologies of teaching aimed at raising the students' motivation for learning foreign languages and cultures;

c) the organization of communicative trainings as an efficient means of the formation of linguo-cultural competence of students.

The implementation of the first pedagogical condition into the educational process of higher educational establishments of Ukraine and China – the use of the methods of content and language integrated learning (CLIL) – contributed to a significant increase of the motivation of students as the main mechanisms of activation of the process of learning of foreign languages because their attention was fixed unconditionally on the interesting, fresh and professionally related linguistic material.

The professionally oriented tasks of the lessons corresponded to the cognitive needs of students and led to their active acquisition of new knowledge. They managed to form skills to interact in a professional environment by means of a foreign language within the framework of problems of their professional competence. At the same time, we observed that the level of foreign languages training of students of non-linguistic specialities greatly increased which in its turn helped to increase their competitive abilities in modern conditions of globalization and tough competition at the labor marker.

The methods of content and language integrated learning have also contributed to the activation of the process of students' acquisition of their linguo-cultural competence on the basis of an active integration of foreign languages with the process of learning of professionally significant subjects. The students having certain basic knowledge on the main notions of the disciplines as they were a part of their curricula could more easily acquire them when they were taught in foreign languages. This resulted in the decrease of their uncertainty in the use of means of

foreign languages for rendering the content of the professional tasks and professional thought.

The second pedagogical condition in our research was connected with the implementation into the educational process of higher educational establishments of Ukraine and China of modern information and communicative technologies of teaching aimed at raising the students' motivation for learning foreign languages and cultures.

The process of studying on the basis of the usage of computer technologies developed the analytical thinking of students, their intellectual and creative abilities, independence in constructing their own knowledge, led to the formation of a new, global level of thinking. Information and communicative technologies made it possible to build the process of learning as “a dialogue of cultures”, formed the activity basis of their studying, created the socio-cultural context and the context of the students' future professional activity.

Due to their unique didactic features (together with the development of speech skills and the formation of language habits), modern information and communicative technologies helped to ease significantly and to accelerate the process of learning culture through language and vice versa.

Due to the implementation into the educational process of higher educational establishments of Ukraine and China of the third pedagogical condition – the organization of communicative trainings – the field of professional training of students was greatly extended which contributed to the optimization of their behavior in conflict and problem situations, increased their resistance to stresses and developed their emotional stability, decreased their discomfort, uncertainty, corrected the self-concept of each participant of such trainings and formed their adequacy.

The use of training technologies and training tasks and exercises allowed optimizing the process of studying: with the help of a relatively small number of hours of in-class lessons we managed to organize work on the improvement of students' linguistic skills and their linguo-cultural competence within the

framework of the professional activity of the students of higher educational establishments of Ukraine and China.

It is worth pointing out that communicative intercultural trainings were not the only form of the organization of the educational process in the context of the formation of the linguo-cultural competence of students of higher educational establishments. They were accompanied by the use of other technologies and methods of teaching whose selection was preconditioned by the character of the materials that they had to learn, the specificity of the academic process of a concrete higher educational establishment, etc. It is only in combination with the most efficient forms of teaching that communicative intercultural training managed to be most useful and made it possible to achieve high results in students' acquisition of academic disciplines in the educational process of higher educational establishments of Ukraine and China.

The analysis of the results of our experimental research proved the efficiency of the worked out pedagogical conditions of the formation of linguo-cultural competence of students that were implemented into the educational process of higher educational establishments of Ukraine and China.

Key words: linguo-cultural competence, higher educational establishments of Ukraine and China, pedagogical conditions, methods of content and language integrated learning, modern information and communicative technologies of teaching, communicative intercultural trainings, educational process of higher educational establishments, globalization, pedagogical experiment.

The list of published works
articles in professional scientific publications

1. **Li Weihua.** (2019) Methods of subject-language integrated learning in the process of formation of linguistic and cultural competence of students of the Free Economic Zone of Ukraine and China. All-Ukrainian scientific-practical magazine

“Director of school, lyceum, gymnasium”. Special thematic issue “Higher education in Ukraine in the context of integration into the European educational space.” No. 4. Book 2. Volume II (84). Kyiv: Gnosis. Pp. 247-258.

2. **Li Weihua.** (2019) Linguo-cultural competence of a specialist in the context of globalization as a modern pedagogical problem: content and structure of the concept. Bulletin of Taras Shevchenko Lviv National University. No. 6 (329). Issue II. Pp. 193-204. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6\(329\)-2-193-204](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-6(329)-2-193-204).

3. **Li Weihua.** (2019) Multimodal construction of artificial intelligence technology in modern foreign language teaching. Bulletin of Taras Shevchenko Lviv National University. No.7 (330). Pp. 147-155. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-7\(330\)-147-155](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-7(330)-147-155).

4. **Li Weihua.** (2020) Educational communicative intercultural trainings as an effective means of forming the linguistic and cultural competence of freelance students. Sciences of Europe. Vol. 4, No. 53. PP. 36-42. URL: <http://european-science.org/wp-content/uploads/2020/08/VOL-4-No-53-2020-.pdf>.

5. **Li Weihua.** (2020) Study of models of distance learning on the Internet in the context of globalization. Bulletin of Taras Shevchenko Lviv National University. No. 2 (333). Issue I. Pp. 128-137.

6. **Li Weihua.** (2020) The use of modern information and communication technologies in the process of forming the linguistic and cultural competence of freelance students. Modernization and modern Ukrainian and world scientific research: materials of the international student scientific conference (Vol. 3). Lviv, Ukraine: Youth Scientific League. Pp. 15-16.

7. **Li Weihua.** (2020) Pedagogical conditions of formation of linguistic and cultural competence of students in the educational process of ZVO. Practical and theoretical issues of science and education development (Issue I): materials of the International scientific-practical conference, Lviv. Lviv: Scientific Forum. P. 56. Pp. 16-18.